

Ryc. 2. Koziarnia pow. Leżajsk Jama 2 (1—2 ceramika 1/2 w. n.), Ar II Cw. C dz. a (3 fibula żelazna w. n.).
Rys. B. Sierżęga

no pokusić się o analizę, czy uogólnienia. Odkryta ceramika i fibula pozwalają datować stanowisko na środkowy okres rzymski.

Badania powierzchniowe sąsiedniego terenu dały w rezultacie odkrycie nowego stanowiska nr 3 położonego w odległości ok. 150 m na N-W od stan. nr 1, ok. 100 m od gajówki, „na Wale”

— brzegu dawnego rozlewiska Sanu, w lesie państwowym. Odkryto kilka fragmentów naczyń prawdopodobnie neolitycznych i odłupek obsydianu.

Dnia 18 września przerwano badania, a eksponaty złożono w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Anna Szaląpata

Badania archeologiczne osady z okresu rzymskiego w Otałęży powiat Mielec¹

W okresie od 10 czerwca do 3 lipca 1963 roku kontynuowano rozpoczęte w roku ubiegłym ratownicze prace wykopaliskowe na osadzie rzymskiej z II — IV wieku w Otałęży pow. Mielec z funduszków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Rzeszowie mgr K. Moskwy. W badaniach oprócz autorki sprawozdania udział wzięli: Jan Martuszeński — absolwent archeologii Uniwersytetu Poznańskiego, Halina Malinowska — studentka archeologii Uniwersytetu Poznańskiego oraz rysownicy; Barbara Sierżęga i Anna Cwiek — pracownice Muzeum Okręgowego w Rzeszowie. Przebadał cały teren osady najbardziej narażony na zniszczenie przez wywóz piasku, co wraz z osiemnastoma rowami kontrolnymi zajmuje

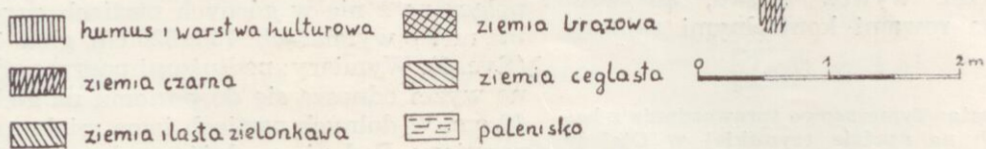
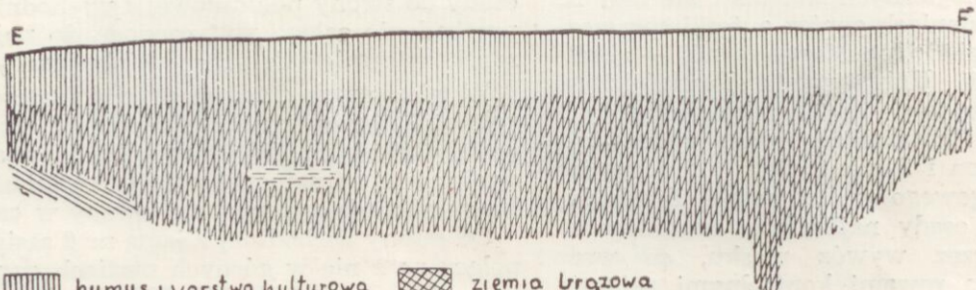
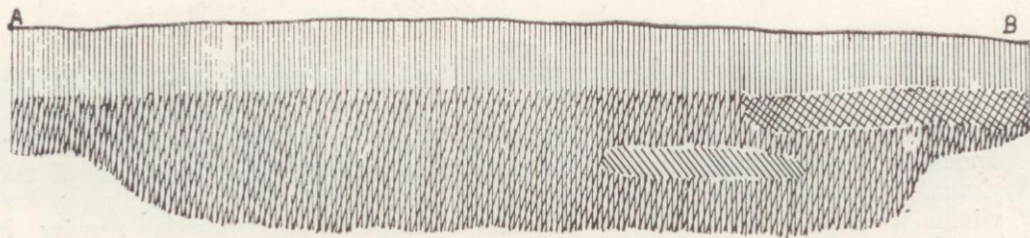
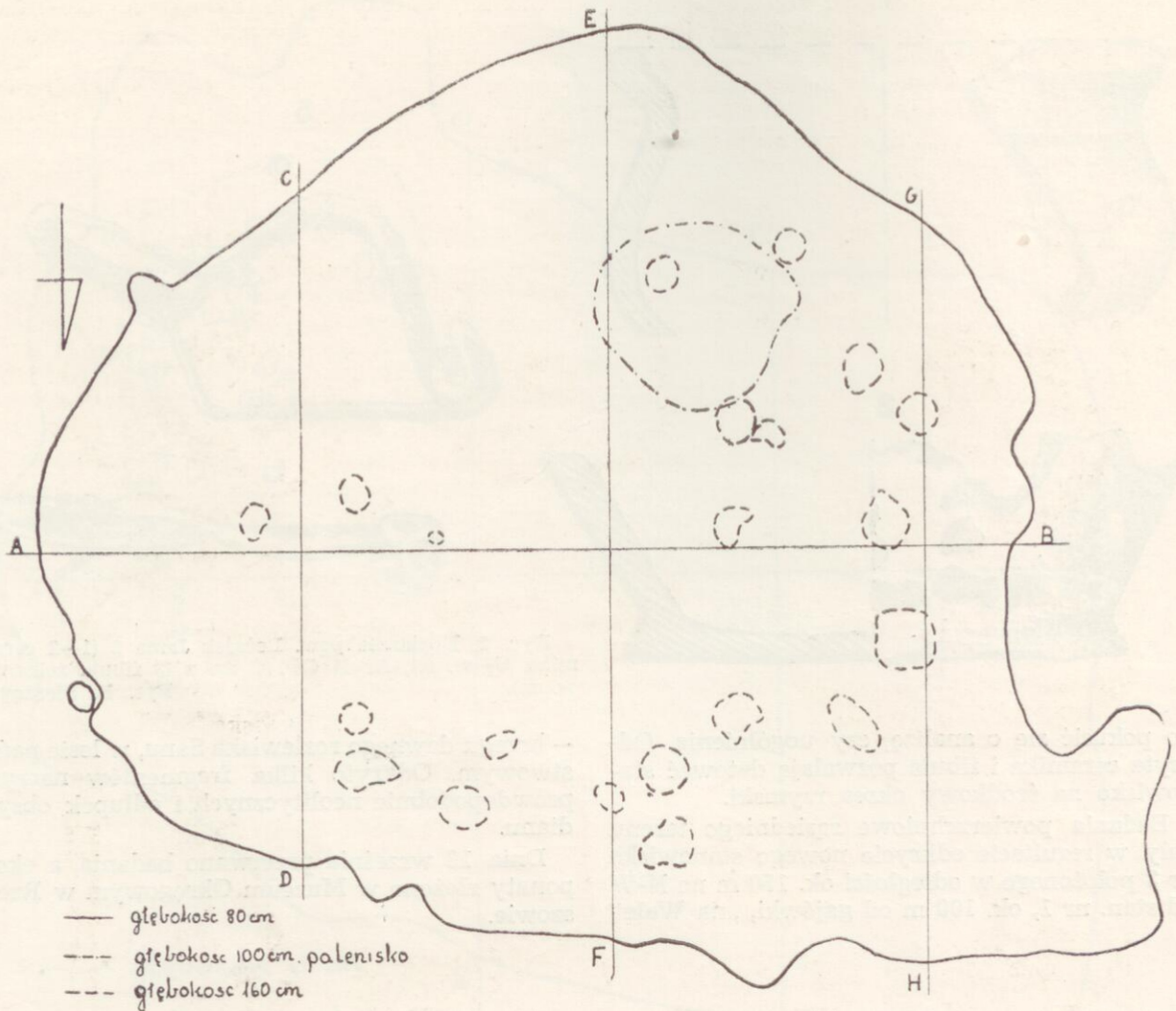
teren ok. 5 arów powierzchni. Pozostał jeszcze do przebadania sąsiadujący od strony północnej i południowej teren użytkowany na potrzeby rolnictwa. Kopanie osiemnastu rowów kontrolnych miało na celu uchwycenie zasięgu osady od strony południowej i wschodniej, oraz przebadanie całego wytyczonego do najpilniejszych ratowniczych prac odcinka osady.

W pierwszym stadium prac dokończono eksploracji jamy nr 6 przebadanej częściowo w roku ubiegłym. W jej wypełnisku znaleziono oprócz wielu fragmentów naczyń glinianych żelazny nóż jednostronny zachowany w całości.

Od strony zachodniej z jamą nr 6 sąsiadowała połączona z nią w górnych partiach owalna jama nr 7 o wymiarach: 750x520 cm, głęb. 160 cm. (Ryc. 1). Wymiary: podłużny i poprzeczny podane wyżej odnoszą się do poziomu na głębokości 80 cm. W dolnych partiach jama miała mniejsze rozmiary. Pod nią w dość regularnym układzie wzdłuż wewnętrznej strony ścian były ślady po słupach o średnicy średnio 40 cm sięgające do głębokości 210 cm. Również na środku jamy

¹ Anna Szaląpata: Tymczasowe sprawozdanie z badań ratowniczych na osadzie rzymskiej w Otałęży pow. Mielec. Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1962; Rzeszów 1962 s. 19—21.

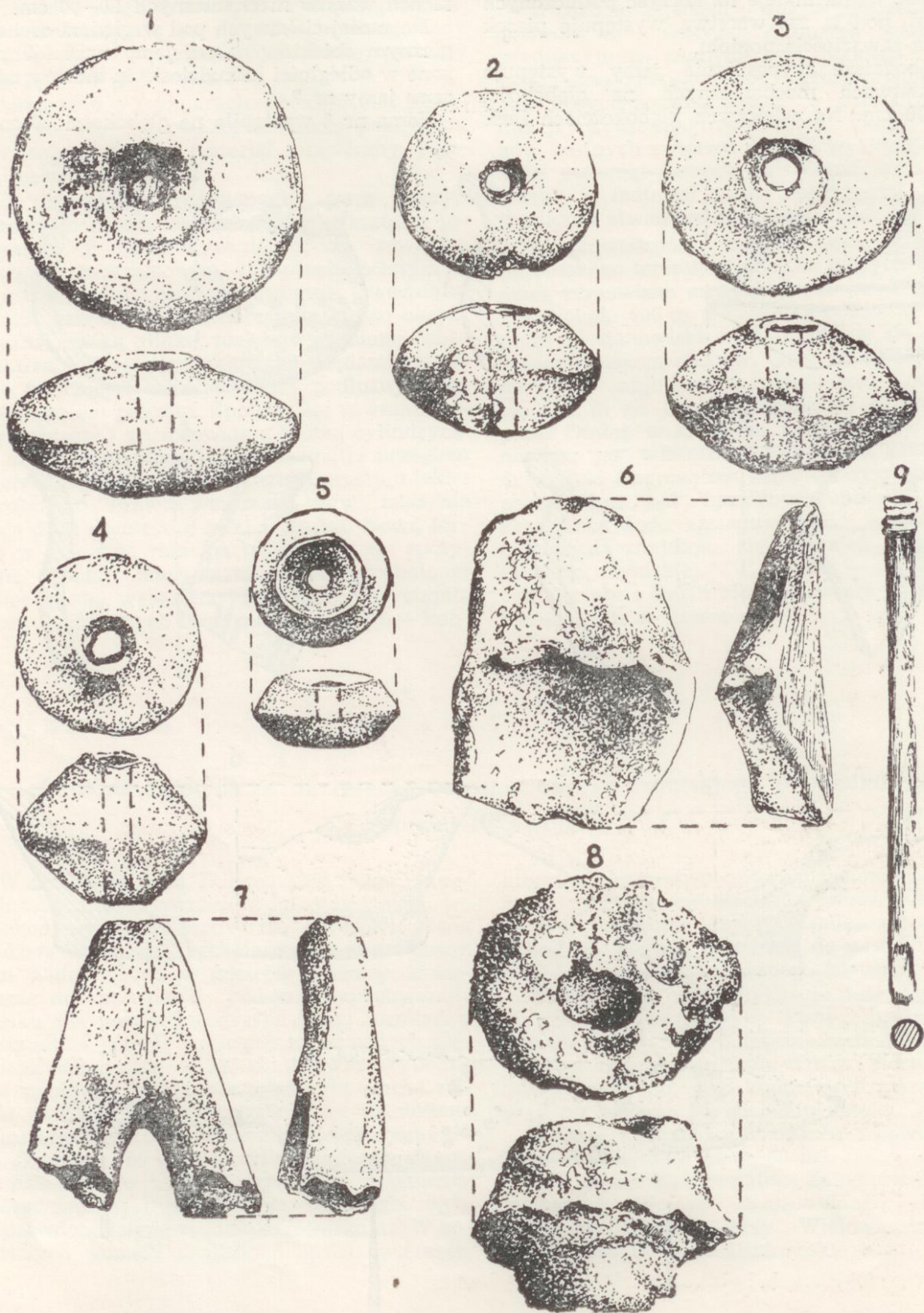
² W roku ubiegłym znaleziono haczyk do wędki (patrz tamże).

Ryc. 1. Otależ pow. Mielec, stan. 1. Plan i profile jamy 7.

znajdowały się ślady po słupach podtrzymujących dach. Na uwagę zasługuje bogate wyposażenie jamy nr 7 (Ryc. 2 i 3). Z ciekawszych przedmiotów można wymienić 1 nóż żelazny, 5 przesłików glinianych różnych rozmiarów, fragment szpili kościanej z główką profilowaną poziomym żłobkowaniem, fragment silnie zużytej oselki,

kilka przedmiotów żelaznych trudnych do zidentyfikowania przed konserwacją. Ceramika z jamy stanowi duże bogactwo form, ornamentyki i wykonania. Duże ilości większych i małych brył żużla żelaznego, polepy, węgla drzewnych, kości zwierzęcych dopełniają wyposażenia wypełniska jamy.

Ryc. 2. Otałęż pow. Mielec. Osada. Jama 7. (przesłiki 1-5, uchwyty naczyń 6-8, szpila kościana 9) w. n.
Rys. B. Sierżęga

Na głębokości 100 cm w południowo-zachodniej części jamy wystąpiło owalne palenisko o wymiarach: 175x145 cm zawierające sporo fragmentów ceramiki, polepy, węgla drzewnego, popiołu i kości zwierzęcych, oraz kilka kamieni ułożonych nieregularnie. W górnej warstwie paleniska przeważał węgiel drzewny, niżej ilość węgla maleje na korzyść potłuczonych naczyń, pod tą zaś warstwą występuje piasek z dużą zawartością popiołu.

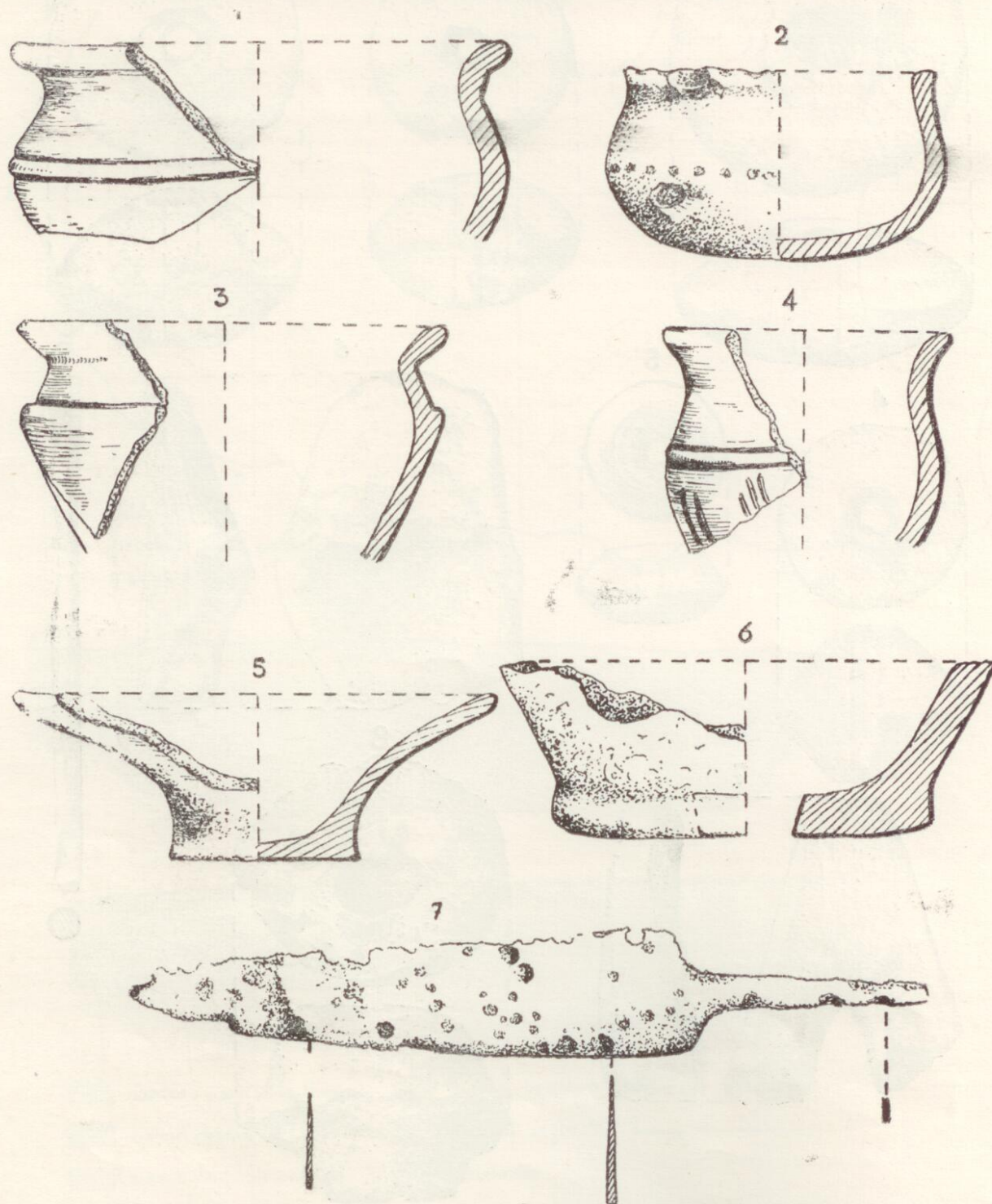
Najbogatsze wyposażenie jamy występuje w warstwach mechanicznych na głębokości 20–100 cm. Na większych głębokościach ilość

materiału archeologicznego maleje, w najniższych warstwach brak go zupełnie.

W otoczeniu jamy nr 7 znajdował się rozległy teren z warstwą kulturową sięgającą do 80 cm, a w niektórych miejscach nawet do 100 cm głębokości, obfitujący w materiał ceramiczny i osteologiczny z największym nasileniem w granicach warstw mechanicznych 20–60 cm.

Do mniej ciekawych pod względem archeologicznym obiektów należą jamy nr 8 i 9 położone w odległości kilkudziesięciu metrów od terenu jamy nr 7.

Jama nr 8 wystąpiła na głębokości 50 cm od

Ryc. 3. Otańczę pow. Mielec, Osada. Jama 7. (ceramika 1-6 1/2 w. n., nóż żelazny 7 w. n.)

Rys. B. Sierzęga

O i 20 cm od W. Wyeksplorowano jej fragment długości 230 cm. Szerokość wynosiła 310 cm, głębokość 100 cm. Profil poprzeczny jamy miał kształt dość regularnego trapezu. Eksploracja całości jamy była niepożądana z powodu zalegania jej części na terenie pola obsianego zbożem. W wypełniku jamy znaleziono fragmenty ceramiki i węgla drzewnych. Pod jamą wyraźnie zaznaczały się na tle calca brązowe ślady po drzewie w kształcie trójramiennej gwiazdy sięgające do głębokości 120 cm.

Jama nr 9 o wymiarach: 380x335 cm, głębokości 80–105 cm, owalna w rzucie poziomym, zawierała niebogaty materiał ceramiczny, polepę, kości zwierzęce.

Do najczęściej spotykanych form naczyń glinianych należą kuchenne garnki kształtu jajowatego z lekko wywiniętym na zewnątrz brzegiem zaokrąglonym, lub prosto ściętym — brunatne, lub ceglasto-brunatne, wewnątrz czarne, zewnętrzna powierzchnia często obryzgiwana rzadką gliną, niekiedy zdobione ornamentem dolków paznokciowych, rzędami rytych linii tworzących skośną kratkę, podłużnym obmazywaniem palcami. Spotyka się również formy baniaste i gruszkowate z krótką cylindryczną szyjką z wywiniętym na zewnątrz brzegiem ściętym poziomo, lub z brzegiem prostym lekko zgrubiałym. Prawie wszystkie w/w naczynia mają dużą domieszkę miki i piasku. Nową formą w ubiegłym roku na tej osadzie nie spotykaną, są misy talerzowate na wyodrębnionej nóżce pustej wewnątrz lub pełnej. Wystąpiła spora ilość różnych form małych naczyń — kub-

ków i czerpaków. Z ceramiki czarnej lśniącej przeważają naczynia dwustożkowate z silnie zaznaczonym załomem powyżej połowy wysokości brzuśca z profilowaną krawędzią, zdobione poziomym żłobkowaniem. W jamach nr 7 i 9 wystąpiło kilka skorup ceramiki „siwej”.

Z materiałów omawianych wyżej wynika, że w osadzie zajęciem o dużym znaczeniu było garncarstwo i tkactwo. Z innych działalności produkcyjnych znanymi były hodowla i metalurgia oraz rybołówstwo². Ogromna ilość kości zwierzęcych pozwala sądzić o dużej roli produkcji i konsumpcji zwierzęcej. Obok szczątków kostnych zwierząt dzikich występuje sporo kości zwierząt domowych. Zaznaczyć jednak należy, że materiał kostny nie został jeszcze zbadany i stwierdzenia te mogą ulec zmianie.

Przeprowadzono badania powierzchniowe najbliższego terenu, w wyniku których odkryto nowe stanowisko archeologiczne (nr 2) w odległości około 400 m w kierunku północno-wschodnim od stanowiska nr 1. Znajduje się ono na wydmie piaszczystej zw. Górą za Wróblem (od nazwiska najbliższego mieszkańca), oddalone ok. 100 m od drogi gromadzkiej prowadzącej przez Otałęż w kierunku wsi Orle. Teren stanowiska jest własnością gromadzką. Znaleziono dużą ilość fragmentów ceramiki rzymskiej. Na powierzchni pól uprawnych należących do Franciszka Jędo, sąsiadujących z w/w wydumą piaszczystą znajdują się również fragmenty ceramiki rzymskiej.

Materiały z badań złożone zostały w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Jerzy Wielowiejski

Badania ratownicze na terenie osady z okresu rzymskiego w Maćkówce powiat Przeworsk

W dniach od 5 do 17 lipca 1963 r. kontynuowano badania ratownicze z lat poprzednich we wschodniej części osady na parcelach Jana i Józefa Obłozów. Wyeksplorowano części pięciu jam widniejących w szkarpie piasznic. Zniszczenie dużych partii podczas wydobywania piasku nie pozwoliło określić bliżej rozmiarów i kształtów jam. W częściach zachowanych głębokość ich sięgała od 125 do 170 cm. Wypełni-ska stanowiła brunatna a miejscami czarna ziemia odznaczająca się wyraźnie na tle żółtego calca lessowego. We wschodniej części jamy 42 na głębokości 60 cm odkryto okrągławe gliniane palenisko, w którym wystąpiły fragmenty naczyń lepionych ręcznie i kawałki żużla. Była to prawdopodobnie ziemianka mieszkalna. W pozostałych jamach znaleziono kości zwierzęce,

kilkaset fragmentów ceramiki lepionej i stosunkowo nieliczne pozostałości naczyń robionych na kole (ceramika „siwa”). Znaleziono również półkolistą żelazną sprzączkę do pasa i część płaskiego narzędzia żelaznego (sierp)(?).

Badana część osady wykazuje duże zagęszczenie obiektów osadniczych. Po wyeksplorowaniu omawianych jam w północno-wschodniej części wykopu ukazały się dwie dalsze, których jednak, ze względu na konieczność zakończenia prac, nie zdołano już zbadać w całości.

Ogółem przebadano przestrzeń o powierzchni 58 m² i kubaturze około 50 m³.

Na zlecenie Konserwatora Zabytków Archeologicznych Wojew. Rzeszowskiego badania przeprowadził dr Jerzy Wielowiejski przy udziale dra Bogdana Rutkowskiego.